

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

© 2020 РОМАШКО О. М., НЕМІШ Ю. В.

УДК 658.15
JEL Classification: G32

Ромашко О. М., Неміш Ю. В.

Практичні аспекти оцінювання фінансових ресурсів підприємства

Метою статті є обґрунтування та апробація на прикладі нафтовидобувного підприємства методичного підходу до оцінювання рівня фінансових ресурсів на основі узагальнюючого рейтингового показника, а також дослідження зміни стану фінансових ресурсів ПАТ «Укрнафта» протягом 2016–2018 років. У статті розглянуто декілька методичних підходів до оцінки фінансових ресурсів підприємства за допомогою методу коефіцієнтів без приведення до єдиного показника. Особливістю цих методик є здійснення оцінки за значною кількістю показників та необхідності їх інтерпретації. Проте, якщо за основу ставити простоту розрахунку та трактування, то така методика оцінювання фінансових ресурсів запропонована Р. К. Шурпенковою та Т. В. Калайтан і включає експрес-аналіз 5 основних фінансових показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість, та визначення синтетичного рейтингового показника фінансових ресурсів. На основі фінансової звітності ПАТ «Укрнафта» за останні 3 років з використанням цієї методики було проведено оцінку фінансових ресурсів підприємства. На основі ретроспективного аналізу ПАТ «Укрнафта» встановлено, що підприємство має незадовільний фінансовий стан, оскільки рейтинговий показник оцінки фінансових ресурсів менше 1. Для покращення ситуації підприємству доцільно оптимізувати структуру оборотних і необоротних активів, залучити додаткові кошти власників, своєчасно здійснювати розрахунки з кредиторами шляхом використання бюджетування та складання платіжного календаря, а також скоротити суми поточних зобов'язань шляхом отримання кредитних коштів на більш тривалий період часу.

Ключові слова: фінансові ресурси, рівень фінансового стану, оцінювання, нафтовидобувне підприємство.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-288-294>

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 11.

Ромашко Олександра Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)

E-mail: les.rom@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7560-2733>

Неміш Юлія Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)

E-mail: julijnemich@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4676-1177>

УДК 658.15
JEL Classification: G32

Ромашко А. М., Неміш Ю. В. Практические аспекты оценки фінансовых ресурсов предприятия

Целью статьи является обоснование и апробация на примере нефтедобывающего предприятия методического подхода к оценке уровня финансовых ресурсов на основе обобщающего рейтингового показателя, а также исследование изменения состояния финансовых ресурсов ОАО «Укрнафта» в течение 2016–2018 годов. В статье рассмотрено несколько методических подходов к оценке финансового состояния предприятия с помощью метода коэффициентов без приведения к единому показателю. Особенностью данных методик является осуществление оценки значительным количеством показателей и необходимость их интерпретации. Однако, если за основу ставить простоту расчета и трактовки, то такая методика оценки финансовых ресурсов предложена Р. К. Шурпенковой и Т. В. Калайтан и включает экспрес-анализ 5 основных финансовых показателей, характеризующих ликвидность, платежеспособность и финансовую устойчивость, и определение синтетического рейтингового показателя финансовых ресурсов. На основе финансовой отчетности ОАО «Укрнафта» за последние 3 года с использованием данной методики была проведена оценка финансовых ресурсов предприятия. На основе ретроспективного анализа ОАО «Укрнафта» установлено, что предприятие имеет неудовлетворительное финансовое состояние,

UDC 658.15
JEL Classification: G32

Romashko O. M., Nemish Y. V. Practical Aspects of Assessing the Financial Resources of an Enterprise

The aim of the article is to justify and test a methodological approach to assessing the level of financial resources based on a summarizing rating indicator, using an example of an oil-producing enterprise, as well as to study the changes in the state of financial resources of Ukrnafta OJSC during 2016–2018. The article discusses several methodological approaches to assessing the financial state of an enterprise applying the method of ratios, without bringing them to a single indicator. These methodologies imply assessment of a significant number of indicators and need for their interpretation. However, as regards the simplicity of calculation and interpretation, a methodology for assessing financial resources proposed by R. K. Shurpenkova and T. V. Kalaitan is of interest. It involves express analysis of 5 key financial indicators characterizing liquidity, solvency and financial stability as well as determination of a synthetic rating indicator of financial resources. Based on the financial statements of Ukrnafta OJSC for the last 3 years, using this methodology, an assessment of the financial resources of the enterprise is carried out. The retrospective analysis of Ukrnafta OJSC allows to conclude that the company has an unsatisfactory financial state since the value of the rating indicator for assessing financial resources is less than 1. To improve the situation, the company should optimize the structure of current and non-current assets, attract additional funds from the owners and make timely settlements with

поскольку рейтинговый показатель оценки финансовых ресурсов менее 1. Для улучшения ситуации предприятию целесообразно оптимизировать структуру оборотных и внеоборотных активов, привлечь дополнительные средства владельцев, своевременно осуществлять расчеты с кредиторами путем использования бюджетирования и составления платежного календаря, а также сократить суммы текущих обязательств путем получения кредитных средств на более длительный период времени.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, уровень финансового состояния, оценка, нефтедобывающее предприятие.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Библ.:** 11.

Ромашко Александра Михайловна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (ул. Карпатская, 15, Ивано-Франковск, 76019, Украина)

E-mail: les.rom@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7560-2733>

Немиш Юлия Васильевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (ул. Карпатская, 15, Ивано-Франковск, 76019, Украина)

E-mail: julijnemich@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4676-1177>

creditors by using budgeting and drawing up a payment calendar, as well as reduce the amount of current liabilities by obtaining credit funds for a longer period of time.

Keywords: financial resources, financial state, valuation, oil-production enterprise.

Fig.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 11.

Romashko Oleksandra M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)

E-mail: les.rom@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7560-2733>

Nemish Yuliya V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)

E-mail: julijnemich@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4676-1177>

Постановка проблеми. Соціально-економічний та інноваційний розвиток суб'єкта господарювання, а саме його здатність виконувати фінансові зобов'язання перед іншими суб'єктами (постачальниками, працівниками, банками, страховими компаніями, бюджетом та іншими), здійснення фінансування процесу розширеного відтворення шляхом необхідних капіталовкладень, а також забезпечення потреб соціального характеру залежать від величини фінансових ресурсів. Саме від достатньої кількості фінансових ресурсів, їх оптимальної структури й ефективності використання залежить фінансовий стан підприємства, який, своєю чергою, визначається ліквідністю, платоспроможністю, фінансовою стійкістю та діловою активністю.

Тому за сучасних умов господарювання надзвичайно актуальними постають питання всебічного аналізу й оцінки фінансових ресурсів підприємства, а також питання визначення системи показників для її оцінки. Цей аналіз є актуальним і для найбільшого нафтовидобувного підприємства України – ПАТ «Укрнафта».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням сутності фінансових ресурсів завжди приділялось багато уваги. У науковій літературі нині існує ряд дискусійних питань, і відсутня єдина точка зору щодо формулювання сутності і визначення особливостей фінансових ресурсів. Широкий діапазон визначень фінансових ресурсів та їх класифікації інтерпретований такими авторами, як: К. Мельник, А. Сігайов [1], Л. Бровко, Є. І. Бровко, О. Крижановський [2], В. Яременко, Н. огли Салманов [3], Н. А. Хрущ, Л. Приступа [4], М. Моцюк [5] та ін.

Серед праць, які пов'язані з аналізом та оцінкою фінансових ресурсів, слід виокремити таких авторів, як: Л. Приступа [6], Л. Кустріч [7], Н. Гвоздей, І. Бондарук,

О. Вінницька [8], З. Петряєва, Г. Іващенко, О. Петряєв [9] та ін. Попри численні дослідження, не існує встановленої методики оцінки фінансових ресурсів підприємств, хоча більшість наявних способів оцінки зводиться до визначення відносних коефіцієнтів.

Описані у дослідженнях різних авторів методики оцінки часто формуються із застосуванням надмірної кількості показників.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та апробації на прикладі нафтовидобувного підприємства методичного підходу до оцінювання рівня фінансових ресурсів на основі узагальнюючого рейтингового показника, а також дослідженні зміни стану фінансових ресурсів ПАТ «Укрнафта» протягом 2016–2018 років та розробці рекомендації щодо його покращення.

Результати. Оскільки об'єктом дослідження є фінансові ресурси суб'єктів господарювання, то доцільно спершу визначитися з їх особливостями й ознаками.

Дефініція «фінансові ресурси» завжди привертала увагу вчених і практиків у галузі економіки. Науковці розглядали сутність та економічну природу фінансових ресурсів крізь призму власних поглядів, переконань, об'єктів дослідження. Саме цим і пояснюється цілком значна кількість тлумачень такої економічної категорії, а погляди більшості дослідників цієї сфери можна розглядати як взаємодоповнюючі, і такі, що не суперечать один одному.

На думку М. Моцюк, функціональними особливостями фінансових ресурсів є [5]:

- забезпечення розширеного відтворення та фінансування загальнодержавних витрат;
- забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб;

- виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат із розширеного відтворення та економічного стимулювання працівників;
 - виконання статутних цілей підприємства;
 - формування доданої вартості;
 - джерело відшкодування вибуття та капітального ремонту основних фондів, забезпечення розширеного відтворення та задоволення суспільних потреб.
- Фінансові ресурси підприємства мають певні власні ознаки, або характеристики (рис. 1).

Рис. 1. Характеристики фінансових ресурсів

Джерело: побудовано авторами на основі [1]

Вітчизняними вченими розроблено ряд методичних підходів для оцінювання фінансових ресурсів підприємства. На основі аналізу літературних джерел нами встановлено, що більшість науковців пропонують здійснювати оцінку фінансових ресурсів за допомогою методу коефіцієнтів на основі комплексного аналізу показників фінансового стану підприємства без приведення до узагальнюючого показника.

Сутність методу коефіцієнтів полягає у побудові системи взаємозв'язаних показників, які всебічно характеризують стан і динаміку об'єкта дослідження. Значення розрахованих коефіцієнтів дають змогу фінансовому аналітику поглибити висновки щодо повноти формування та ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Для об'єктивної оцінки фінансових ресурсів значення фінансових коефіцієнтів порівнюють у динаміці за ряд аналізованих періодів та з рекомендованими нормативними значеннями.

Наприклад, Л. А. Приступою [6] запропоновано здійснювати оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства за допомогою певної системи з 18 показників, які згруповано за 3 блоками:

перший блок показників – характеризує ефективність формування фінансових ресурсів підприємства (5 показників);

другий блок – дає можливість оцінити ефективність розміщення фінансових ресурсів (4 показники);

третій блок – ефективність використання фінансових ресурсів підприємства (9 показників).

Л. О. Кустрич [7] було проведено оцінку ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств за допомогою наступної системи коефіцієнтів:

- оборотності власного капіталу і зобов'язань;
- фінансової стабільності, а саме фінансової автономії, фінансової залежності;

- ліквідності та платоспроможності (7 показників);
- ділової активності (10 показників);
- ефективності фінансово-господарської діяльності (4 показники).

Для оцінки можливості утворення фінансових ресурсів і їх використання в процесі придбання Н. Гвоздей, І. Бондарук та О. Вінницька [8] виділяють три групи показників:

- показники, які найповніше характеризують вартість та ефективність формування фінансових ресурсів;
- показники, які характеризують рентабельність фінансових ресурсів;
- показники, які характеризують оборотність фінансових ресурсів.

У кожній групі авторами пропонується визначати по 3 коефіцієнти.

Система аналітичного забезпечення оцінювання процесів формування та використання фінансових ресурсів підприємства, яка запропонована З. Петряєвою, Г. Іващенко та О. Петряєвим [9], включає 2 блоки показників, які, своєю чергою, поділяються на певні підсистеми:

- формування фінансових ресурсів: система показників для визначення пріоритетності джерел формування власних фінансових ресурсів і достатності власних фінансових ресурсів;
- використання фінансових ресурсів: підсистеми показників оцінки руху капіталу, ділової активності, структури капіталу, а також результативності.

Таким чином, оцінка наявності фінансових ресурсів та ефективне їх використання за вищенаведеними методиками є досить трудомістким процесом, оскільки включає визначення значної кількості фінансових показників.

Проте, на нашу думку, з практичної точки зору методика оцінки фінансових ресурсів повинна бути простою

як при здійсненні розрахунків, тобто включати обмежену їх кількість, так і при інтерпретації отриманих результатів. На наш погляд, такого методичного підходу дотримуються Р. Шурпенкова та Т. Калайтан [10], якими запропоновано здійснювати визначення синтетичного рейтингового по-

казника фінансових ресурсів на основі експрес-аналізу 5 основних фінансових показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість (табл. 1).

Таблиця 1

Формули розрахунку показників рейтингової оцінки фінансових ресурсів

Назва показника	Формула для розрахунку	Нормативне значення	Економічний зміст показника
1. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	(Власний капітал - Необоротні активи) / Оборотні активи	більше 0,1	Показує частку власних оборотних коштів у сумі оборотних активів
2. Коефіцієнт поточної ліквідності (загальної ліквідності)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	більше 2	Показує частку поточних зобов'язань, яка може бути покрита поточними активами
3. Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Валюта балансу	більше 0,6	Показує, яку частку активів підприємство здатне фінансувати за рахунок власного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі
4. Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей	Дебіторська заборгованість / Кредиторська заборгованість	більше 1	Показує скільки гривень дебіторської заборгованості припадає на 1 грн кредиторської заборгованості
5. Коефіцієнт співвідношення власного і позикового капіталу	Власний капітал / Позиковий капітал	більше 1	Показує, скільки гривень власного капіталу припадає на 1 грн позикового капіталу

Джерело: удосконалено авторами з урахуванням [10]

Ці коефіцієнти відповідають таким вимогам:

- мають односторонню направленість (зростання коефіцієнта вказує на поліпшення фінансового стану підприємства);
- характеризуються простим алгоритмом розрахунку;
- є максимально відомими (як науковцям, так і практичним працівникам) та інформаційними (надають уявлення про загальну картину фінансових ресурсів підприємства);
- мають оптимальні (нормативні) величини, а також межу мінімально задовільного рівня;
- розраховуються на основі даних офіційної публічної звітності підприємства;
- дають можливість проводити рейтингову оцінку в часі (одного підприємства за ряд періодів) та просторі (порівняння рейтингових оцінок різних підприємств).

Авторами запропоновано такі вагові коефіцієнти, а саме [10]:

- коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами – 2,2;
- коефіцієнт поточної ліквідності – 0,1;
- коефіцієнт фінансової стійкості – 0,3;
- коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей – 0,2;
- коефіцієнт співвідношення власного та позикового капіталу – 0,2.

Якщо вищенаведені фінансові коефіцієнти відповідають оптимальним значенням, то рейтинговий показник фінансових ресурсів буде рівним 1, а фінансовий стан такого підприємства задовільний, а при значеннях показника нижче від одиниці – фінансовий стан незадовільний.

За допомогою вищенаведеної методики на основі фінансової звітності ПАТ «Укрнафта» здійснено розрахунок показників, що характеризують рівень фінансових ресурсів, а також визначено узагальнюючий рейтинговий показник (табл. 2).

Щодо короткої характеристики досліджуваного підприємства, то ПАТ «Укрнафта» – найбільша нафтовидобувна компанія України. Частка товариства у загальному видобутку нафти з газовим конденсатом в Україні у 2019 році складала 62,3 %, частка у загальному видобутку газу – 5,7 %. Станом на 01.01.2020 р. ПАТ «Укрнафта» володіє 85 спеціальними дозволами на видобування (промислово розробку родовищ) вуглеводнів. На початок 2020 року на балансі підприємства перебувають 24 бурові установки. Слід зазначити, що ПАТ «Укрнафта» володіє однією з найбільших в Україні мереж заправних станцій, присутньою у більшості регіонів країни. Мережа налічує 537 АЗС [11].

Так, за результатами аналізу основних фінансових показників ПАТ «Укрнафта» виявлено від'ємне значення коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами, що свідчить про високий дефіцит власного обігового капіталу, тобто весь власний капітал і довгострокові

Таблиця 2

Значення фінансових показників ПАТ «Укрнафта», що характеризують рівень фінансових ресурсів

Показник	Станом на кінець року		
	2016 р.	2017 р.	2018 р.
1. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-2,68	-2,5	-1,02
2. Коефіцієнт поточної ліквідності (загальної ліквідності)	0,288	0,303	0,531
3. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,075	0,08	0,22
4. Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	0,1229	0,0931	0,2326
5. Коефіцієнт співвідношення власного та позикового капіталу	0,021	0,024	0,196
Узагальнюючий рейтинговий показник	-5,867	-5,47	-2,191

Джерело: розраховано авторами на основі [11]

джерела спрямовані на фінансування необоротних активів, і підприємство не має довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу.

За розрахунковими даними табл. 1 коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності, що відображає достатність ліквідних ресурсів підприємства для погашення його поточних зобов'язань, знаходиться в межах 0,3–0,5 і характеризує нафтовидобувне підприємство як підприємство з низьким рівнем ліквідності ресурсів. Цей коефіцієнт показує, що в досліджуваного підприємства на кінець аналізованого періоду було лише 0,53 грн оборотних коштів на кожну гривню поточних зобов'язань при рекомендованому значенні не менше 2.

Значення коефіцієнта фінансової стійкості, який показує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі, також є досить низьким і не перевищувало протягом аналізованого періоду рівня 0,22. Це означає, що ПАТ «Укрнафта» здатна фінансувати за рахунок власного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі, лише 22 % активів, а це, своєю чергою, свідчить про існування певного ризику втрати платоспроможності за умови обмеженості доступу до короткострокових зобов'язань. Проте зазначено позитивну тенденцію до зростання.

Досить важливим показником для оцінки фінансових ресурсів підприємства є коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей, який показує рівень достатності грошових коштів господарюючого суб'єкта, які будуть перераховані на його поточний рахунок від дебіторів наприкінці терміну погашення дебіторської заборгованості, для покриття найбільш строкових зобов'язань підприємства. Значення цього показника протягом аналізованого періоду на досліджуваному підприємстві знаходяться нижче 1 і свідчить про те, що ПАТ «Укртрансгаз» залучає більше коштів від кредиторів, ніж надає дебіторам, що є ознакою кризи ліквідності.

Слід зазначити, що у 2017 році було отримано найменше значення коефіцієнта співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості на рівні 0,0931, що означає, що на кінець 2017 року грошових коштів, які підприємство могло отримати від дебіторів наприкінці терміну погашення дебіторської заборгованості, вистачить для того, щоб покрити лише 9,31 % його найбільш строкових зобов'язань.

Проте тенденція до зростання аналізованого коефіцієнта вказує на поліпшення фінансової стійкості підприємства у 2018 році.

Коефіцієнт співвідношення власного і позикового капіталу характеризує структуру фінансових ресурсів підприємства і визначається як частка від розподілу суми власних коштів на суму позикових коштів. Мінімально допустиме значення аналізованого коефіцієнта становить 1, що припускає рівність власного та позикового капіталів. За результатами аналізу на ПАТ «Укртрансгаз» зазначено тенденцію до зростання коефіцієнта співвідношення власного і позикового капіталу – з 0,021 у 2016 році до 0,196 у 2018 році, що свідчить про зниження залежності підприємства від позикових коштів і, відповідно, зростання його фінансової стійкості, проте рівень позикового капіталу є досить значним.

Таким чином, проведений аналіз показників оцінки фінансових ресурсів ПАТ «Укртрансгаз» показав, що значення всіх аналізованих коефіцієнтів менші, ніж гранично встановлені, що є свідченням незадовільного фінансового стану. Крім того, рейтинговий показник, значення якого менше за 1, також характеризує фінансовий стан як незадовільний.

У табл. 3 подано напрями вирішення проблеми знаходження кожного з аналізованих коефіцієнтів поза нормативними межами.

Висновки. Таким чином, ПАТ «Укрнафта» на основі експрес-аналізу основних показників оцінки фінансових ресурсів та узагальнюючого рейтингового показника протягом 2016–2018 років мало незадовільний фінансовий стан. Причому значення всіх аналізованих коефіцієнтів не досягають рекомендованих, але зазначена позитивна тенденція до зростання їх рівня. Тому для покращення ситуації підприємству доцільно оптимізувати структуру оборотних і необоротних активів, залучити додаткові кошти власників, своєчасно здійснювати розрахунки з кредиторами шляхом використання бюджетування та складання платіжного календаря, а також скоротити суми поточних зобов'язань шляхом отримання кредитних коштів на більш тривалий період часу, що дасть змогу покращити стан фінансових ресурсів підприємства, а отже, і фінансовий стан в цілому.

Рекомендації щодо підвищення рівня показників, що характеризують рівень фінансових ресурсів

Показник	Рекомендації
1. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	<ul style="list-style-type: none"> оптимізувати структуру оборотних і необоротних активів; залучити додаткові кошти власників; змінити поточну дивідендну політику; реінвестувати чистий прибуток
2. Коефіцієнт поточної ліквідності (загальної ліквідності)	<ul style="list-style-type: none"> підвищити суму оборотних активів; скоротити суму поточних зобов'язань (отримання кредитних коштів на більш тривалий період часу, конверсія боргів шляхом перетворення короткострокової заборгованості на довгострокову, зростання доходів і зменшення операційних витрат)
3. Коефіцієнт фінансової стійкості	<ul style="list-style-type: none"> збільшити суму власного капіталу (реінвестування прибутку, додаткова емісія акцій); збільшити суми довгострокових позикових коштів (емісія облігацій (на період більше року), отримання кредиту від банку, отримання кредитних коштів від інших підприємств тощо)
4. Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> здійснення своєчасних розрахунків з кредиторами (використовувати бюджетування, скласти платіжний календар, використовувати інші прийоми, які дозволяють контролювати рух вхідних і вихідних грошових потоків)
5. Коефіцієнт співвідношення власного і позикового капіталу	<ul style="list-style-type: none"> збільшити суму власного капіталу (реінвестування прибутку, додаткова емісія акцій); скоротити суми поточних зобов'язань (отримання кредитних коштів на більш тривалий період часу, конверсія боргів шляхом перетворення короткострокової заборгованості на довгострокову, зростання доходів і зменшення операційних витрат)

Джерело: розроблено авторами

ЛІТЕРАТУРА

- Мельник К. В., Сігайов А. О. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства та їх класифікація. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 10. С. 91–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_10_21
- Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 57–63. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.9.57
- Яременко В. Г., Салманов Н. М. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 19 (3). С. 158–162. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevscg_2018_19\(3\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevscg_2018_19(3)_36)
- Хрущ Н., Приступа Л. Фінансові ресурси підприємства: дослідження ознак і класифікація. *Вісник Хмельницького нац. університету. Серія : Економічні науки*. 2005. Т. 3. С. 223–227.
- Моцюк М. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів підприємства. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2014/dzherela-formuvannya-ta-napryamy-vykorystannya-finansovyh-resursiv-pidpryemstva/>
- Приступа Л. А. Система показників оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. *Наукові записки. Серія «Економіка». Фінансова система України*. 2008. Ч. 2. Вип. 10. С. 252–260.
- Кустрич Л. О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні. *Агросвіт*. 2018. № 1. С. 18–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2018_1_4
- Гвоздей Н. І., Бондарук І. С., Вінницька О. А. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28. № 1. С. 216–221.

9. Петряєва З. Ф., Іващенко Г. А., Петряєв О. О. Аналітичне забезпечення оцінки фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19. № 2. С. 122–129.

10. Шурпенкова Р. К., Калайтан Т. В. Рейтингова оцінка фінансових ресурсів підприємства. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 2 (124). С. 147–150.

11. Офіційний сайт ПАТ «Укрнафта». URL: <https://www.ukrnafta.com/>

REFERENCES

- Brovko, L. I., Brovko, Ye. I., and Kryzhanovskiy, O. O. "Formuvannya finansovykh resursiv pidpryemstv v umovakh nestabilnosti" [Formation of Financial Resources of Enterprises in Conditions of Instability]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 9 (2019): 57-63. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.9.57
- Hvozdiei, N. I., Bondaruk, I. S., and Vinnytska, O. A. "Otsinka efektyvnosti vykorystannia finansovykh resursiv pidpryemstva" [Estimation of Efficiency of Use of Financial Resources of the Enterprise]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 28, no. 1 (2018): 216-221.
- Khrushch, N., and Prystupa, L. "Finansovi resursy pidpryemstva: doslidzhennia oznak i klasyfikatsiia" [Financial Resources of the Enterprise: Research of Signs and Classification]. *Visnyk Khmelnytskoho nats. universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky*, vol. 3 (2005): 223-227.
- Kustrich, L. O. "Otsinka efektyvnosti vykorystannia finansovykh resursiv silskohospodarskykh pidpryemstv na rehionalnomu rivni" [Evaluation of the Efficiency of the Use of Financial Resources of Agricultural Enterprises at the Regional Level]. *Ahrosvit*. 2018. http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2018_1_4
- Melnyk, K. V., and Sihaiov, A. O. "Ekonomichna sutnist finansovykh resursiv pidpryemstva ta yikh klasyfikatsiia" [The Economic Essence of Financial Resources and Their Classification]. *Formuvan-*

nia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. 2014. http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_10_21

Motsiuk, M. "Dzherela formuvannia ta napriamy vykorystannia finansovykh resursiv pidpryiemstva" [Sources of Formation and Directions of Use of Financial Resources of the Enterprise]. <https://naub.oa.edu.ua/2014/dzherela-formuvannya-ta-napryamy-vykorystannya-finansovykh-resursiv-pidpryiemstva/>

Ofitsiinyi sait PAT «Ukrnafta». <https://www.ukrnafta.com/>

Petriaieva, Z. F., Ivashchenko, H. A., and Petriaiev, O. O. "Analitychne zabezpechennia otsinky finansovykh resursiv pidpryiemstva" [Analytical Support for Assessing the Financial Resources of the Enterprise]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 19, no. 2 (2015): 122-129.

Prystupa, L. A. "Systema pokaznykiv otsinky efektyvnosti upravlinnia finansovymy resursamy pidpryiemstva" [The System of Indicators for Assessing the Effectiveness of Financial Resources

Management of the Enterprise]. *Naukovi zapysky. Seriya «Ekonomika»*. *Finansova systema Ukrainy*, vol. 2, no. 10 (2008): 252-260.

Shurpenkova, R. K., and Kalaitan, T. V. "Reitynhova otsinka finansovykh resursiv pidpryiemstva" [Rating Assessment of Financial Resources of the Enterprise]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 2(124) (2017): 147-150.

Yaremenko, V. H., and Salmanov, N. M. "Sutnist poniattia ta osoblyvosti klasyfikatsii finansovykh resursiv pidpryiemstv" [The Essence of the Concept and Features of the Classification of Financial Resources of Enterprises]. *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. 2018. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_19\(3\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_19(3)_36)

Стаття надійшла до редакції 15.05.2020 р.